

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

260

Vragen van het lid **Belhaj** (D66) aan de Minister van Defensie over *de aanbestedingsprocedure van de 515 terreinwagens voor de luchtmobiele brigade bij Mercedes-Benz in het programma Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (DVOW)* (ingezonden 8 september 2021).

Antwoord van Minister **Kamp** (Defensie) (ontvangen 11 oktober 2021).

Vraag 1

Herinnert u zich dat Mercedes-Benz samen met het bedrijf Defenture in de race was voor de aanbesteding van 515 nieuwe terreinwagens in het programma Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (DVOW)?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u beschrijven hoe het proces van het aanbestedingsproject is verlopen en daarbij ingaan op de rol die de toekomstige gebruikers hebben gespeeld?

Antwoord 2

Gedurende de gehele voorzien-in-keten, van de behoeftestelling tot instroom en ingebruikname van materieel, worden vertegenwoordigers van de gebruikers en experts nadrukkelijk betrokken. Zij worden bijvoorbeeld betrokken bij het opstellen van de eisen, de beoordeling van documentatie en bij beproevingen. In het geval van het deelproject 12kN Air Assault is de Koninklijke Landmacht als hoofdgebruiker betrokken. De Luchtmobiele Brigade en medewerkers van diverse kenniscentra, waaronder het Kenniscentrum Grondgebonden Manoeuvre zijn als experts betrokken. De hoofdgebruiker bepaalt voor welke aspecten hij welke (individuele) gebruikers betreft, hoe de inbreng wordt meegewogen en hoe de verschillende wensen en eisen met elkaar in overeenstemming worden gebracht, passend binnen de kaders van het project. De wensen en eisen van de individuele gebruikers worden dan namens de hoofdgebruiker ingebracht. De systemen bij Defensie kennen diverse gebruikers met verschillende gebruiksprofielen. Hierdoor kunnen niet altijd alle eisen en wensen van de (individuele) gebruiker worden ingewilligd.

¹ Jaarverslag en Slotwet Ministerie van Defensie, p. 105.

Het deelproject 12kN Air Assault is aanbesteed volgens de Aanbestedingswet Defensie & Veiligheid (ADV). Over de verwervingsstrategie van dit deelproject is de Kamer geïnformeerd met de C-brief van 3 juli 2015 (Kamerstuk 26 396, nr. 105). Tijdens de aanbestedingsfase is regelmatig met de gebruiker overlegd om zeker te stellen dat het product voldoet aan de behoefte. Over het gewondentransport-voertuig is bijvoorbeeld intensief overleg geweest met het kenniscentrum van het Defensie Gezondheidszorg Opleidings- en Trainingscentrum over ergonomie en zitpositie van de te vervoeren patiënten. Daarbij zijn er zogenoemde passessies geweest met toekomstige gebruikers van de operationele eenheid op de kazerne in Schaarsbergen. Dit heeft geleid tot aanpassingen in het programma van eisen voorafgaand aan de aanbesteding.

Over de resultaten van de verwervingsvoorbereidingsfase bent u met de D-brief van 23 oktober 2018 geïnformeerd (Kamerstuk 26 396, nr. 114). In de selectiefase hebben negen partijen zich aangemeld. Na selectie zijn vijf kandidaten geschikt bevonden voor de volgende fase. In deze fase heeft Defensie, na de terugtrekking van twee kandidaten, met de overgebleven drie partijen een dialoog gevoerd over technische en logistieke aspecten, en onderwerpen zoals de leverings- en onderhoudsvoorwaarden. Eén van de technische aspecten die een rol vervult in dit project is de eis dat het voertuig in en onder een helikopter moet kunnen worden vervoerd. De partijen zijn in de gelegenheid gesteld inzicht te verkrijgen in het complexe samenspel van eisen op het gebied van voertuiggewicht, laadvermogen, bescherming, voertuigafmetingen en luchtwaardigheidseisen.

In de inschrijvingsfase hebben de drie overgebleven geselecteerde bedrijven een definitieve, geldige inschrijving ingediend. Van deze bedrijven komen er twee uit Nederland, te weten Defenture B.V. en Mercedes-Benz Cars Nederland B.V. (MBCNL). Het derde bedrijf Jankel Armouring Limited is gevestigd in het Verenigd Koninkrijk. Op grond van vooraf bekend gestelde gunningscriteria is de leverancier bepaald. In november 2018 is het contract met de leverancier ondertekend.

Vraag 3

Waarom is de aanbesteding uiteindelijk naar Mercedes-Benz gegaan?

Antwoord 3

De gunningscriteria zijn vooraf bekend gesteld en hebben betrekking op prijs (levensduurkosten) en de kwaliteit. De levensduurkosten bestaan uit investeringskosten en onderhoudskosten. De kwalitatieve criteria zijn onder meer laadvermogen, bescherming, emissie reductie, actieradius, netwerkdekking van de onderhoudsvestigingen, klimaat in het voertuig en voertuiggewicht. Zowel een substantieel prijsverschil als kwaliteit zijn van belang geweest bij de keuze voor MBCNL als leverancier.

Vraag 4

Kunt u de selectieprocedure van DMO uiteenzetten waarmee wordt gecontroleerd of een bedrijf daadwerkelijk de gewenste aanbesteding kan uitvoeren en daarbij ingaan op het «uiterst zorgvuldige traject» dat Defensie heeft doorlopen bij deze specifieke aanbesteding van 515 terreinwagens?²

Antwoord 4

Het deelproject 12kN Air Assault is aanbesteed overeenkomstig de ADV. De aanbesteding is uitgevoerd in de vorm van een concurrentiegerichte dialoog. De hierbij horende procedure bestaat uit drie fasen:

- 1) de selectiefase: In deze fase zijn de negen potentiële gegadigden getoetst op de wettelijk vastgestelde uitsluitingsgronden, geschiktheidseisen en selectiecriteria. De geschiktheidseisen hebben betrekking op eisen aan de technische- en beroepsbekwaamheid, eisen om het financiële en economische draagvlak aan te tonen en eisen inzake de beroepsbevoegdheid. De potentiële gegadigden moesten onder meer aantonen dat het kwaliteitssysteem dat zij hanteren voldeed aan ISO-normeringen. Op basis van minimaal drie referentieopdrachten

² <https://www.ad.nl/binnenland/luchtmobiele-brigade-verkiest-duitse-terreinwagens-boven-nederlandse~a3331123/>.

moest worden aangetoond dat zij ervaring hebben met de productie en onderhoud van militaire voertuigen die vergelijkbaar zijn met het 12kN Air Assault voertuig en met de productie en levering van beschermingspakketten. Na selectie zijn vijf kandidaten geschikt bevonden voor de volgende fase.

- 2) de dialoofase: In deze fase heeft Defensie, na de terugtrekking van twee kandidaten, met de overgebleven drie partijen een dialoog gevoerd over technische en logistieke aspecten, en onderwerpen zoals de leverings- en onderhoudsvoorwaarden.
- 3) de inschrijvingsfase: In deze fase hebben de drie overgebleven geselecteerde bedrijven een definitieve inschrijving ingediend. Nadat de geldigheid van de inschrijvingen is vastgesteld, is op grond van vooraf vastgestelde kwalitatieve en kwantitatieve gunningscriteria de leverancier bepaald.

Zie verder vraag 2.

Vraag 5

Werkt Defensie, en DMO, bij aanbestedingsprocedures zoals bij de DVOW doorgaans samen met andere ministeries, zoals Economische Zaken en Klimaat of het Ministerie van Financiën? Zo ja, op welke manier? Was dat bij de aanbesteding van de 515 terreinwagens ook het geval?

Antwoord 5

Bij aanbestedingsprocedures werkt Defensie in een aantal gevallen samen met andere ministeries. Indien Defensie van plan is een aanbesteding te starten, wordt bij opdrachten boven € 5 miljoen per geval door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) beoordeeld of en in hoeverre industriële participatie door een te selecteren partij kan bijdragen aan het waarborgen van Nederlandse veiligheidsbelangen door de versterking van de kennis, capaciteiten en ervaring van de Nederlandse industrie op prioritaire gebieden van de Defensie Industrie Strategie. Over de resultaten op dit gebied wordt u één keer per twee jaar door de Staatssecretaris van EZK geïnformeerd met de Rapportage Industrieel Participatiebeleid.

Voor het voertuig 12kN Air Assault vond consultatie over de aanbesteding strategie van Defensie en industriële betrokkenheid plaats tussen het Ministerie van Defensie en het Ministerie van EZK. Op basis daarvan is vervolgens door EZK bepaald dat voor het deelproject 12kN Air Assault industriële participatie zal worden gevraagd.

Tot 2020 stonden delen van de Defensiebegroting onder voorafgaand toezicht door het Ministerie van Financiën. Voor ondertekening van het contract 12kN Air Assault in 2018 is de financiële verplichting getoetst door Financiën en akkoord bevonden. Met het voorafgaand toezicht is beoogd dat middelen worden ingezet voor de juiste bestedingsdoelen die doeltreffend en doelmatig zijn.

Vraag 6

Kunt u verzekeren dat Mercedes-Benz de bestelde terreinwagens ook daadwerkelijk kan leveren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Bij iedere aanbesteding wordt gecontroleerd of een bedrijf in beginsel de gewenste aanbesteding kan uitvoeren (zie antwoord op vraag 4). Defensie kan echter niet verzekeren dat een private partij het materieel ook daadwerkelijk conform de gestelde eisen zal leveren. Uiteraard is de leverancier wel contractueel verplicht tot levering van het in de overeenkomst en bijbehorend programma van eisen overeengekomen product(en).

Vraag 7

Wat is de reden dat de leveringsdatum voor de 515 terreinwagens is uitgesteld? Kunt u uitsluiten dat de datum niet nogmaals wordt verschoven? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

De leveringsdatum van de 12kN Air Assault is uitgesteld vanwege de complexe ontwikkeling van het voertuig door de leverancier. Hierover is nog geen overeenstemming met de leverancier bereikt, zoals vermeld in het

Defensie Projectenoverzicht 2021 (Kamerstuk 27 830, nr. 344 van 21 september jl.). Momenteel onderzoekt Defensie of de aanbesteding kan worden vervolgd en hoe op zo kort mogelijke termijn in de behoefte van de Luchtmobiele Brigade kan worden voorzien. U wordt hierover separaat nader geïnformeerd.

Vraag 8

Hoe is de personele bezetting bij DMO? Bent u van mening dat er voldoende inhoudelijke kennis en ervaring bij DMO aanwezig is om aanbestedingsprocedures vlekkeloos te laten verlopen? Zo nee, waarom niet? Welke expertise zou het team nog verder versterken? Staan daar vacatures voor open?

Antwoord 8

Zoals gemeld in de Personeelsrapportage van midden 2021 is het vullingspercentage van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) 96,7 procent (Kamerstuk 35 925 X, nr. 4 van 21 september jl.). Het personeelsbestand van DMO bestaat per 1 september jl. uit 4.566 personen. Het aantal vacante (burger)functies bij DMO was per 1 september jl. 143. De ervaring van de laatste jaren is dat functies bij de DMO aantrekkelijk zijn, ook voor pas afgestudeerden, dat meerdere kandidaten zich melden voor een vacature en dat het over het algemeen niet lang duurt voordat vacatures worden vervuld. DMO is een kennisorganisatie. De kennis en kunde van medewerkers staat voorop, ook als het gaat om aanbestedingsprocedures. Er is op dit moment voldoende inhoudelijke kennis en ervaring bij DMO aanwezig op het gebied van aanbestedingsprocedures. Bij DMO is sprake van een reguliere uitstroom van experts die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en van werknemers die binnen of buiten Defensie naar een andere functie gaan. Daarom is en blijft het werven, ontwikkelen en behoud van personele capaciteit van groot belang, zeker gezien de nieuwe (technologische) ontwikkelingen. Tot slot werkt DMO naast vaste capaciteit met een flexibele capaciteit die voornamelijk wordt ingehuurd. Hiermee kan DMO snel en flexibel inspelen op opdrachten die zij ontvangt en expertise die zij nodig heeft.

Vraag 9

Kunt u deze vragen afzonderlijk en voor het eerstvolgende debat Materieel beantwoorden?

Antwoord 9

Ja.